

تعریف :

از 3000 گونه مار پراکنده در جهان تقریباً 350 نوع آنها سمی هستند و تمرکز مار های سمی در آسیا بیشتر از سایر نقاط جهان است.

بسیاری از افرادی که توسط مار های سمی گزیده میشوند و دچار مسمومیت خفیف شده و تظاهرات بالینی قابل توجهی از خود بروز نمیدهند. این حالت ممکن است به علت عواملی از جمله عدم تزریق کامل زهر توسط مار رخ دهد ولی در مورد افعی ها و کبراها و سایر مار های سمی امکان بروز واکنش های آنافیلاکتیک و درد تورم سفتی و التهاب به سمت انتهای عضو گزیده شده پیشرفت میکند. همچنین ممکن است غدد لنفاوی مربوط به عضو گزیده شده نیز بزرگ و سفت شوند. تهوع و استفراغ و سردرد هم از علائم مسمومیت های سیستمیک شدید است.

عوامل زیادی وجود دارند که میتوانند بر شدت سمیت سم یا زهر تاثیر بگذارند. مثل:

نژاد/سن/وزن بدن/جنس/تغییرات فصلی/اندازه مار/محل و عمق گزیدگی

تعیین درجه مسمومیت در گزش:

• درجه 0:

زخم یا خراش و درد و ناراحتی در محل گزش مشاهده میشود ولی تا 12 ساعت بعد از گزش علامتی وجود ندارد و در یافته های آزمایشگاهی تغییری دیده نمیشود.

• درجه 1 یا خفیف:

زخم خراش و حساسیت در لمس دیده میشود و در محل گزش التهاب و قرمزی وجود دارد و ضعف اندام در حرکت دیده میشود.

• درجه 2 یا متوسط:

زخم خراش و حساسیت در محل گزش مشاهده میشود و قرمزی به بالای محل گزش گسترش یافته است و بیحسی و ضعف اندام به همراه استفراغ تهوع سرگیجه و تب دیده میشود.

• درجه 3 یا شدید:

علاوه بر زخم و خراش قرمزی کل اندام دیده میشود. نارسایی تنفس کاهش فشارخون شوک خونریزی و تشنج ممکن است دیده بشود.

• درجه 4 یا کشنده:

در چند ساعت قرمزی تاول اتفاق می افتد و بافت به سمت مرگ میرود.

اهداف و اقدامات اولیه در مارگزیدگی:

1: تلاش برای به تاخیر انداختن جذب سم مار

2: حفظ حیات بیمار و پیشگیری از بروز عوارض قبل از رسیدن به بیمارستان و مراکز درمانی

3: فراهم نمودن شرایط انتقال بیمار به بیمارستان

4: پرهیز از اقداماتی که به آسیب دیدن بیشتر بیمار منجر میشود .

برای جلوگیری از انتقال سم توصیه میشود که نوار پهن و محکمی در قسمت بالای محل زخم گزش بسته شود تا جلوی جریان خون و لنف را بگیرد. نوار باید به گونه ای بسته شود که یک یا دو انگشت به آسانی از زیر آن بگذرد.

هرچه سریعتر بیمار را به مرکز مجزی که

در آنجا سرم ضد زهر مار وجود دارد برسانید.

مرکز آموزشی، پژوهشی و درمانی سینا

مراقبت های لازم در مارگزیدگی

گردآوری: ریحانه عبدالمهی

دانشجوی پرستاری

منبع: کتابچه اصول تشخیص و درمان مسمومیت ها

تألیف: دکتر حسین علی محمدی، دکتر حمید کریمان

تاریخ تدوین: 1404/3/10

- پس اولین اقدام ما در مقابله با یک فرد مارگزیده زنگ زدن به اورژانس 115 و انتقال فرد به بیمارستان است تا دارو و سرم های پلی والان ضد مار گزیدگی تزریق شوند

تزریق ضد زهر باید قبل از باز کردن نوار بسته شده دور اندام انجام بگیرد تا از آزاد شدن ناگهانی سم جلوگیری شود.

مراقبت های پس از دریافت ضد زهر:

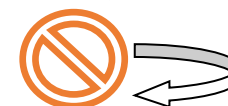
☆ بیمار حتی پس از دریافت ضد زهر باید برای چند روز در بیمارستان تحت نظر قرار بگیرد در غیر این صورت ممکن است جذب تدریجی زهر موجب بازگشت علائم مسمومیت شود بنابراین تمامی بیماران باید 6-18 ساعت تحت نظر باشند و اگر علائم موضعی و سیستمیک ظاهر نشد ترخیص شوند.

☆ در برخی از افراد ممکن است به دنبال تجویز سرم ضد مارگزیدگی واکنش های حساسیتی دیر رس یا شبه بیماری و یا واکنش های تب زا دیده شود که میتواند 5-24 روز پس از بیماری بروز پیدا کند. خارش تب کھیر درد مفاصل از جمله این علائم است که با مراجعه به پزشک میتوان آنها را رفع نمود.

تدابیر درمانی:

اولین اقدام در محل حادثه آرام نمودن اطمینان دادن به بیمار به دلیل وجود ترس و وحشت است.

نباید به بیمار اجازه حرکت داد چون حرکت و فعالیت باعث افزایش سرعت انتقال سم میشود و بی حرکت کردن اندام بهترین کار است.

از چه کارهایی باید خودداری کرد؟

-بریدن زخم {excision}

-شکافتن زخم {incision}

-مکیدن زخم {suction}

-بستن باند خیلی محکم

-مالیدن مواد شیمیایی یا دارویی

-فروبردن عضو مبتلا در یخ

یا گذاشتن کیسه یخ

-درمان با شوک الکتریکی

